

SUMMARY

ACCESSION OF LUXEMBOURG DYNASTY TO THE CZECH THRONE (BEGINNING OF 14th CENTURY)

Yu. Senych (Uzhhorod)

The article covers the struggle of Rudolf I of Habsburg with Henry of Carinthia for the crown of the Kingdom of Czech, which began after the death of the last representative of male branch of the Prshemyslovych dynasty King Vaclav III, and finished with ascending the Czech throne by John of Luxembourg, who signed with Czech masters a charter that provided substantial gains to the Czech elite thus legally limited royal power. As well as showing the political role played by the Czech political leadership in this fight.

Keywords: Vaclav III Prshemyslovych, Rudolf I of Habsburg, Henry of Carinthia, Henry Lipsky, Henry VII, John of Luxembourg, Elishka Prshemyslovna, «The Gold Sicilian Bull».

УДК 94(437) «14»

ОЛОМОУЦЬКИЙ МИРНИЙ ДОГОВІР 1479 РОКУ ТА ВПЛИВ ЙОГО УМОВ НА ПОЛІТИЧНИЙ РОЗВИТОК ЗЕМЕЛЬ ЧЕСЬКОЇ КОРОНИ

Андрусак Я. Я. (Ужгород)

У статті висвітлюється вплив Оломоуцького мирного договору (1479 р.) на політичний розвиток чеських земель. Підписання Оломоуцького договору між королями Матяшем Корвіном та Владиславом II Ягеллоном завершило «Богемську війну» 1466-1478 рр., закріпивши розподіл земель Чеської корони між двома правителями. Чимала роль у підписанні договору належала чеській шляхті, яка відстоювала насамперед власні інтереси. Оломоуцький договір посилив позиції чеської знаті й став передумовою до встановлення на землях Чеської корони станово-представницької моделі державного управління.

Ключові слова: Оломоуцький мирний договір, Матяш Корвін, Владислав II Ягеллон, Моравія, Сілезія, Лужиці, станова монархія, чеська шляхта.

Постановка проблеми. Станом на 1471 р. Чеське королівство включало в себе територію Богемії і частини Моравії. Щодо Сілезії, обох Лужиць (Верхньої і Нижньої), а також іншої частини Моравії, то вони входили до складу Угорського королівства [1, с. 62]. Після обрання чеським королем Владислава II Ягеллона (1471-1516) розпочався чесько-угорський етап (1471-1478) «Богемської війни» (1466-1478) з угорським королем Матяшем Корвіном (1458-1490). У цьому контексті увагу дослідників привертає питання про обставини укладення та історичне значення Оломоуцького мирного договору між королями Матяшем Корвіном та Владиславом II Ягеллоном, що завершив «Богемську війну», закріпивши розподіл земель Чеської корони між двома правителями.

Метою нашої наукової студії є спроба висвітлити вплив Оломоуцького мирного договору на політичний розвиток чеських земель. Мова йтиме насамперед про політичні зміни, які створили передумови для становлення у Чеському королівстві станово-представницької моделі державного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням різних аспектів окресленої пробле-

матики займалися такі дослідники як Ф. Палацький (*Palacký*) [27], Й. Мацек (*Macek*) [25; 26], П. Чорней (*Čornej*) [14; 15], Ф. Кавка (*Kavka*) [19; 20], В. Чехура (*Čechura*) [10] та інші. Однак вище згадані дослідники висвітлюють лише окремі аспекти питань, пов'язаних із впливом Оломоуцького мирного договору на політичне становище чеських земель. У зарубіжній історіографії Оломоуцький мирний договір розглядається переважно в контексті висвітлення зовнішньо- та внутрішньополітичних подій. Щодо української історіографії, то комплексні праці з цієї проблеми тут також відсутні.

Джерельною основою для написання нашої наукової студії слугували документи, опубліковані у збірнику «Архів Чеський» (*Archiv Český*) [21; 22; 23; 29; 33; 34].

Виклад основного матеріалу. Важливу роль у воєнно-політичному протистоянні між Владиславом II та Матяшем Корвіном відіграла чеська шляхта. Політична нестабільність, постійні заворушення і війни, важка економічна ситуація змусили чеську шляхту реагувати. Мова йшла про об'єднання всіх чеських земель під владою династії Ягеллонів [1, с. 62].

У битві на полі біля Жвановіц 12 жовтня

1474 р. військо Матяша Корвіна зазнало поразки й відступило до Вроцлава (чеськ. Vratislava, нім. Breslau) [1, с. 65; 5, с. 215; 14, с. 423; 12, с. 159; 16, с. 121-130; 27, с. 71-75], внаслідок чого було підписане Вратіславське перемир'я з 8 грудня 1474 р. по 25 травня 1477 р. Це послугувало передумовою до підписання миру. Зауважимо, що цей документ по суті поділив чеські землі на сфери впливу між Матяшем Корвіном і Владиславом II та врегулював політичні відносини [12, с. 201-205; 27, с. 78; 14, с. 415-418; 10, с. 96].

Війна для чеської шляхти була не вигідною. Незважаючи на певні успіхи, Матяш Корвін не знайшов вагомий підтримки серед чеських станів. Саме тому ворогуючі сторони почали шукати шляхи остаточного примирення. З ініціативи пана Цтібора Товачовського з Цімбурка та інших провідних панів відбулися переговори щодо укладення договору між королями. Було домовлено про проведення з'їзду в місті Брно для підписання перемир'я між Владиславом II та Матяшем Корвіном. З'їзд розпочався 15 березня 1478 р. і тривав до 28 березня 1478 р. Було встановлено, що в разі смерті Матяша Корвіна без законного спадкоємця всі землі Чеської корони повинні перейти Владиславу II. Згідно з угодою, Владислав II як спадкоємець чеського трону мав виплатити Матяшу Корвіну та його нащадкам під заставу 400 тис. дукатів (угорських золотих) за Моравію, обидві Лужиці та Сілезію. Якщо ж Владислав II помре, не залишивши законного спадкоємця, то договір матиме зворотню дію (без виплати) на користь Матяша Корвіна та його нащадків. Обидва королі мали відповідно титулуватися – «король чеський». Під владу Владислава II переходило Оломоуцьке єпископство та пани з Ліпего. Матяш Корвін продовжував володіти вказаними землями, доки не буде здійснено виплату.

Для підписання цього документа було призначено новий з'їзд в Оломоуці. Факт перемир'я остаточно було підтверджено обома сторонами 31 березня 1478 р. [3, с. 209; 14, с. 435-36; 29, с. 481-95; 10, с. 100-101; 27, с. 105; 9, с. 124; 30, с. 231; 19, с. 228; 20, с. 23; 6, с. 96; 7, с. 90-91]. Таким чином, саме на з'їзді у Брно було встановлено неофіційні стосунки між Матяшем Корвіном та Владиславом II.

На з'їзд до Оломоуца від короля Матяша Корвіна прибули Їржі – архієпископ Колоцький, Тас – єпископ Оломоуцький, Стефан Заполяї, Ян Заїц із Газмбурка та інші. Від короля Владислава II прибули Ян із Цімбурка, Ян із Шелмберка, Ян Костка з Поступіц, Бенеш із Вейтміле та інші [22, с. 377-378; 14, с. 435]. Всі розділи угоди і додатки 7 грудня 1478 р. було зачитано й записано латиною, а 21 липня 1479 р. обидва королі на новому з'їзді в Оломоуці підписали всі домовленості [8, с. 566; 32, с. 120-121; 31, с. 398-407; 10, с. 102; 18, с. 120-122; 13, с. 159; 15, с. 167; 28, с. 14; 32, с. 112; 17, с. 365-366]. Зауважимо, що 1480 р. Оломоуцьку уго-

ду підтвердили сілезькі, моравські та лужицькі стани (за винятком панів Верхніх Лужиць), а 1486 р. в місті Ігло (угор. Igló, словац. Spišská Nová Ves) обидва королі особисто підтвердили умови договору [21, с. 387-289; 34, с. 281-282; 24, с. 88; 14, с. 437].

У політичному плані Оломоуцький з'їзд поставив Чехію у складне становище. Землі Чеської корони залишилися розділені. Чеський король Владислав II мав реальну владу лише у своїх володіннях, де-факто навіть Моравія вже не була йому підпорядкована. Чеська шляхта, розуміючи ситуацію, прагнула зміни феодальної системи на зразок західноєвропейської. Це питання не зустріло опору короля, але зустріло опір нижчого стану, що призвело до воєнних сутичок, політичних і релігійних суперечок. Зазначимо, що саме панування Владислава II започаткувало утворення станово-представницької системи влади та заклало правові основи Чеського королівства [27, с. 122-123].

Після підписання Оломоуцького миру в Богемії відбулися нові посадові призначення [11, с. 4-5]. Важливу роль у політичному житті стали відігравати міські маїстри та члени міської ради – коншели (konšelé). Зауважимо, що на ці посади кандидатів призначав король. Владислав II призначив католицьких урядовців, відсунувши на задній план чашників, і, таким чином, обмежив права міського стану. Заради залагодження ситуації був досягнутий компроміс. Владислав II відновив на посадах у міських радах представників чашників. Це засвідчує, що королівські міста не дуже прихильно ставилися до короля. В їхніх інтересах, перш за все, було підтвердження привілеїв та реалізація прав на міське самоврядування [26, с. 300-301].

Відзначимо, що нова реорганізація державних посад відбулася на королівському з'їзді, що зібрався в день св. Вацлава у Празі (28 вересня 1479 р.). Основною метою з'їзду було підтвердження панамі відданості королю. Натомість 2 жовтня 1479 р. Владислав II підтвердив права і свободи вищих станів [33, с. 503]. Як наслідок, королівська влада була обмежена королівською радою, до складу якої входили представники вищих станів [13, с. 159].

Склад королівської ради поповнили католицькі пани: Пута Швіговський із Різмберка, Ян Заїц із Газмбурка на Кості, Їндржіх із Градця, Фрідріх із Шумбурка, Їндржіх із Плавна. Але в раді були відсутні прелати, які за Карла IV Люксембурга (1346–1378) посідали чи не половину місць. Саме з цього часу пани отримали в раді перевагу над рицарями [25, с. 243].

Важливі зміни відбулися, коли пани й рицарі прийняли рішення вдосконалити королівську раду. Із кожного краю мав бути призначений один пан і рицар, вони мали змінюватися кожні чотири тижні, і таким чином рада повинна була діяти безперервно. Невідомо, чи було це втілено в життя. Але відтоді королівська рада стала державним органом влади

в руках вищих станів. За таких обставин міські ради не мали заступництва. Лише король або окремі особи могли лобювати інтереси міст [27, s. 71].

Однією з головних причин суперечок було питання управління земськими урядами. Після того як 1467 р. земські суди було ліквідовано, їх функцію перебрав на себе королівський суд. Через недосконалу правову систему, а також недовість суду в багатьох випадках більшість виступала проти цього. На Святовацлавському з'їзді 26 вересня 1479 р. було встановлено, що король особисто має призначати на посади земського суду управителів із числа панів, натомість шляхта й рицарі повинні контролювати, щоб король самовільно не звільняв суддів. Кожен край повинен був вибрати одного представника терміном на один місяць. Рішення про це було затверджене 22 грудня 1479 р. і діяло до 1485 р. Ще однією темою для суперечок стали гради і замки, які підлягали поверненню своїм власникам після 12-річної війни. Було узгоджено, що замки із землями та власністю повертаються за виплату королівству певної суми [27, s. 126].

На Святовацлавському з'їзді одним із завдань було вирішення питання боргів і фінансів королівства. Було прийняте рішення про збір податку з населення в розмірі піврічного прибутку. Від дня Св. Гавла до дня Св. Юрія було введено мораторій на борги. На жаль, не залишилося жодних повідомлень про зібрану суму, але з одного запису короля можна припустити, що збір відбувся [26, s. 329; 27, s. 227].

Також було прийняте рішення і про так званих «лежачих» людей. Це були бідні люди, без майна і засобів до існування, які часто чинили грабунки, злодійства та інші шкоди. Було видано наказ, за яким кожний «лежачий» повинен був знайти собі пана, а в разі непослуху йому встановлювалося покарання. Також було запроваджено відповідальність за будь-які воєнні дії без дозволу короля [27, s. 128].

Для збереження єдності і недоторканості земель Чеського королівства було прийнято два рішення, які узаконив Земський суд 1486 р.. Перше, від 17 лютого 1486 р., стосувалося прав на відокремлення градів, володінь, ринків від королівства за рахунок продажу їх чужоземцям. Було встановлено, що відтепер жоден пан не має права продавати чи обмінювати землі за титул іноземцям. Порушників закону мали виганяти із земель Чеської корони. Незаконно отримані землі конфісковувалися (особливо це стосувалося іноземців). Таким чином забезпечувалися єдність, нероздільність та соборність земель Чеської корони [27, s. 160].

Питання щодо права та привілеїв не оминули

і стани Моравії. Вищий стан вимагав надання їм більших прав. Вирішення цього питання лягло на плечі Цтібора Товачовського із Цімбурка. Перші переговори з цього питання відбулися 6 вересня 1479 р. у Брно в присутності короля Матяша Корвіна, а рішення записане до земських дошок. За новим записом було скасоване надання переваги в судах і радах представникам давніх родів над менш знатними родами, розподілене представництво в судах і радах. Також замість латини вводилася чеська мова. Такі самі заборони через декілька років було запроваджено і в Богемії [27, s. 156-157].

Останні роки життя Матяша Корвіна ознаменувалися погіршенням відносин між Угорським та Чеським королівствами, а також наступом на політичні права вищих станів Моравії і Сілезії. Після смерті Матяша Корвіна (1490 р.) боротьба за угорську корону була напруженою. Королем було обрано Владислава II Ягеллона (15 липня 1490 р.) [4, с. 86, 100; 2, с.86-87]. Згідно з домовленостями з угорським дворянством (та рішенням Оломоуцького з'їзду), Владислав II мав виплатити 400 тис. золотих за приєднання земель Моравії, Сілезії та Лужиць до Чеського королівства [13, s. 159]. Стани вищевказаних земель вважали абсурдною виплату коштів Владиславом II по суті самому собі. Лише Сілезія підтримала ідею сплати коштів (Сілезія протистояла гуситському руху й мала багато прихильників серед угорського дворянства).

Оломоуцький договір було скасовано згідно з умовами Пресбурзького (Братиславського) миру (1491 р.) та домовленостей на з'їзді в місті Левоча (1494 р.). Зазначимо, що вказана сума так ніколи й не була виплачена. Суперечки тривали аж до приходу Габсбургів, після чого борг було списано, враховуючи витрати Чеського королівства в боротьбі з турецькою загрозою [14, s. 478-79; 23, s. 303-304].

Висновки. Отже, врегулювання конфлікту між королем Матяшем Корвіном та Владиславом II відбулося шляхом підписання Оломоуцького мирного договору. Таким чином, так звана «Богемська війна», що тривала з 1466 по 1478 рр., завершилася. Оломоуцький мир закріпив розподіл чеських земель між двома правителями. Чимала роль у підписанні угоди належала чеській шляхті, яка відстоювала насамперед власні інтереси.

Аналізуючи внутрішньополітичну ситуацію на землях Чеської корони, можемо стверджувати, що Оломоуцький мир посилив позиції чеської знаті і послугував передумовою до встановлення на чеських землях станово-представницької форми державного управління.

1. Андрусак Я. Я. Роль чеського дворянства у військово-політичному протистоянні між Владиславом II Ягеллоном та Матяшем Корвіном у 1471-1475 рр. / Я. Я. Андрусак // Ужгородські чеські наукові читання: Міжнародна науково-практична конференція УжНУ. – Ужгород, 2013. – С. 62-67.

2. Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення / П. Вандич. – К.: Критика, 2004. – 462 с.
3. Дворнік Ф. Слов'яни в європейській історії та цивілізації / Ф. Дворнік. – К.: Дух і літера, 2005. – 494 с.
4. Історія Центрально-Східної Європи: [Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів] / За ред. Л. Зашкільняка. – Львів: Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2001. – 660 с.
5. Історія Чехословаччини. – В 3 т. / Под ред. Г. Э. Санчука, П. Н. Третьякова. – М.: Наука, 1956. – Т. I. – 415 с.
6. Лаптева Л. П. История Чехии периода феодализма (X – середина XVII ст.): [Учеб. пособие] / Л. П. Лаптева. – М.: Изд-во МГУ, 1993. – 159 с.
7. Поп И. Ягеллонское интермеццо / И. Поп // Краткая история Чехословакии. С древнейших времён до наших дней. – М.: Наука, 1988. – С. 90-96.
8. Томек В. Історія Чеського королівства / В. Яковлев. – СПб.: Издание книгопродавца С. В. Звонарева, 1868. – 843 с.
9. Az Osztrák-Magyar monarchia irásban és képen / Rudolf trónörökös főherczeg. – Budapest: A magyar királyi államnyomda kiadása, 1888. – 526 old.
10. Čechura J. České země v letech 1437-1526. Jagellonci na českém trůně 1471-1526 / J. Čechura. – Praha: «Libri», 2012. – Díl II. – 423 s.
11. Čelakovský J. Soud komorní za krále Vladislava II / J. Čelakovský. – Praha: Nákl. vlastním, 1895. – 60 s.
12. Československá vlastivěda. Dějiny / J. Macek. – Praha: Orbis, 1963. – Díl II. – 647 s.
13. Československé dějiny v datech / M. Buchvaldek. – Praha: Svoboda, 1986. – 714 s.
14. Čornej P., Bartlová M. Velké dějiny zemí Koruny České (1437-1526) / P. Čornej, M. Bartlová. – Praha-Litomyšl : Paseka, 2007. – Svazek VI. – 839 s.
15. Čornej P. Kdy, kde, proč a jak se to stalo v českých dějinách. Sto událostí, které dramaticky změnily naši historii / P. Čornej. – Praha: Reader's Digest Výběr, 2001. – 480 s.
16. Denis A. Konec samostatnosti České / A. Denis. – Praha: Šolc a Šimáček, 1932. – Díl I. – 301 s.
17. Dolenský J., Rezek A. Obrázkové dějiny národu českého / J. Dolenský, A. Rezek. – Praha: Jos. R. Vilímek, 1910. – 468 s.
18. Haas A. Katalog listin z let 1438-1526 // Archiv koruny české 6 (дали АКЧ). – Praha: Archivní správa ministerstva vnitra, 1958. – S. 120-122.
19. Kavka F. Přehled československých dejin od nástupu Habsburků do Bílé Hory / F. Kavka. – Praha: Rudé právo, 1955. – 41 s.
20. Kavka F. Přehled dejin Československa v epoše feudalismu II. (Od poloviny 14 st. do r. 1526) / F. Kavka. – Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1963. – 280 s.
21. Knižata horní Slezie přiznávají se ke smlauvě, kteráž mezi králi učiněna jest, a vykládají, pokud a kterák pod korunu Českou i Uherskou slušeti mají. W Olomouci, 12. Aug. 1479 (orig. C.K. taja. Arch. We Widni) / F. Palacký (ed.) Akta veřejná i sněmowní w králowství Českém od roku 1466 do 1500 // Archiv český 5 (дали АЧ). – Praha, 1862. – S. 387-389.
22. Konečná smlouwa o pokoji mezi králi Wladislawem a Matiašem a králowstwími Českými Uherským. W Olomouci, 7. Dec. 1478. (Ze starého rkp.) / F. Palacký (ed.) Akta veřejná i sněmowní w králowství Českém od roku 1466 do 1500 // АЧ 5. – Praha, 1862. – S. 377-378.
23. Král Vladislav II. dáva oznamovati stavům moravským po smrti krále Matyáše, že Marava má ihned připojiti se ke koruně české (z roku 1490) / F. Kameníček (ed.) Sněmy Moravské z let 1477–1480 // АЧ 10. – Praha, 1890. – S. 303-304.
24. Kvirenc J., Kunstová E. České dějiny do roku 1914. Historie v dokumentech / J. Kvirenc, E. Kunstová. – Liberec: Dialog, 2006. – 208 s.
25. Macek J. Jagellonský věk v českých zemích (1471-1526) / J. Macek. – Praha: Academia, 2001. – Díl 1/2. – 561 s.
26. Macek J. Jagellonský věk v českých zemích (1471-1526) / J. Macek. – Praha: Academia, 2002. – Díl 3/4. – 599 s.
27. Palacký F. Dějiny národu českého v Čechách a na Moravě / F. Palacký. – Praha: L. Mazáč, 1930. – Díl V. – 578 s.
28. Pošvář J. Politický vývoj ve Slezsku v letech 1471-1526 / J. Pošvář. – Opava: Slez. ústav ČSAV, 1960. – 28 s.
29. Smlouwa prwni mezi králi, králem Matiašem Uherským, a králem Wladislawem českým učiněná, kterážto jest potom w některých artikulech změněna. W Brně, 1478, 28. Mart. / F. Palacký (ed.) Akta veřejná i sněmowní w králowství Českém, r. 1479 // АЧ 4. – Praha, 1846. – S. 481-495.
30. Tomek V. Děje králowství českého / V. Tomek. – Praha: Fr. Řivnác, 1885. – 370 s.
31. Tomek V. Dějepis města Prahy VII / V. Tomek. – Praha: Fr. Řivnác, 1886. – 422 s.
32. Veselý Z. Dějiny českého státu v dokumentech / Z. Veselý. – Praha: Viktoria publishing, 1994. – 543 s.
33. Zápis sjezdu Svatotomášského r. 1479. W Praze 1479, 22. Dec. (z rkp. Děčinského) / F. Palacký (ed.) Akta veřejná i sněmowní w králowství Českém, r. 1479 // АЧ 4. – Praha, 1846. – S. 503-504.
34. Ze sněmu obecního v Brně okolo 1. září 1480, Stavové moravští přistupují ke smlouvě uzavřené v Olomouci mezi

králem Vladislavem Českým a Matiašem Uherským, pokud se týkala Moravy / F. Kameníček (ed.) Sněmy Moravské z let 1477-1480 // AČ 10. – Praha, 1890. – S. 281-282.

РЕЗЮМЕ

ОЛОМОУЦКИЙ МИРНЫЙ ДОГОВОР 1479 ГОДА И ВЛИЯНИЕ ЕГО УСЛОВИЙ НА ПОЛИТИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ ЗЕМЕЛЬ ЧЕШСКОЙ КОРОНЫ

Андрусак Я. Я. (Ужгород)

В статье освещается влияние Оломоуцкого мирного договора 1479 г. на политическое развитие чешских земель. Подписание Оломоуцкого договора между королями Матяшем Корвином и Владиславом II Ягеллоном завершило «Богемскую войну» 1466-1478 гг., закрепив распределение земель Чешской короны между двумя правителями. Немалая роль в подписании соглашения принадлежала чешской шляхте, которая отстаивала прежде всего свои интересы. Оломоуцкий мирный договор усилил позиции чешской знати и послужил предпосылкой к установлению на чешских землях сословно-представительной модели государственного управления.

Ключевые слова: Оломоуцкий мирный договор, Матяш Корвин, Владислав II Ягеллон, Моравия, Силезия, Лужицы, сословная монархия, чешская шляхта.

SUMMARY

THE PEACE OF OLOMOUC OF 1479 AND THE INFLUENCE OF ITS CONDITIONS ON THE POLITICAL DEVELOPMENT OF THE CZECH CROWN LANDS

Ya. Andrusyak (Uzhhorod)

The article reveals the influence of the Olomouc peaceful agreement (1479) on the political development of the Czech Kingdom. The «Bohemian War» (1466-1478) was ended with signing the Olomouc peaceful agreement between the king Matthias Corvinus and Vladislaus II Jagiellon. This agreement tightened the distribution of lands of the Bohemian Crown between two kings. The Czech representatives of noble class who was protecting their own interests also played an important role in signing the agreement. The Olomouc peaceful agreement had tightened the positions of the Czech nobility and became the precondition for the formation of the estate representative model of state government of the Czech lands.

Keywords: Olomouc peaceful agreement (Peace of Olomouc), Matthias Corvinus, Vladislaus II Jagiellon, Moravia, Silesia, Lusatia, estate representative monarchy, Czech representatives of noble class.

УДК 24(4) «15»:274

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОВІДНИХ ДІЯЧІВ СЛОВАЦЬКОЇ РЕФОРМАЦІЇ У XVI СТОЛІТТІ

Борис І. І. (Ужгород)

У статті розглядається релігійна діяльність діячів словацької Реформації, простежується їхня роль у поширенні нових релігійних течій на словацьких теренах. Подано також їхні біографічні дані, проаналізовано погляди на реформування церковного життя та показано характер і значення їхнього досвіду в контексті релігійної боротьби словаків із засиллям католицизму.

Ключові слова: Реформація, Словаччина, релігія, віра, Бог, лютеранство, кальвінізм, християнство, католицизм, церква.

Постановка проблеми. На терени сучасної Словаччини Реформація поширилася на початку 20-х років XVI ст. Разом зі змінами, які спостерігаються у процесі реформування суспільно-політичного життя словацьких земель, відбуваються і зміни в культурному та релігійному житті країни. Протягом XVI ст. на словацьких землях відбувався процес поширення нових релігійних течій, що мали прямиий

стосунок до європейської Реформації. Як відомо, реформаційні процеси призвели до розколу римокатолицької церкви та утворення нових віровчень. Їхня ефективність проявилася по-різному практично в усіх країнах католицького світу. Утвердження нових віросповідних засад позначилося на становищі церкви як великого землевласника та складової феодальної системи, зміцнивши роль католи-